

Ulkoasiainministeriö
HEL5425-30
Kehityspoliittinen osasto

25.10.2007

Ulkoasiainvaliokunta
Eduskunta

Viite **UTP 12/2007 vp**

Asia
Kehityspoliittinen ohjelma; Valtioneuvoston periaatepäätös 18.10.2007

Ulkoasiainvaliokunnalle,

Ohessa valtioneuvoston yleisistunnossa 18.10.2007 tekemä periaatepäätös hallituksen kehityspoliittiseksi ohjelmaksi "Kohti oikeudenmukaista ja kestävää ihmiskuntapolitiikkaa".

Matti Kääriäinen
osastopäällikkö

**VALTIONEUVOSTON
PERIAATEPÄÄTÖS**

**KEHITYSPOLIITTINEN OHJELMA 2007 –
Kohti oikeudenmukaista ja kestävää ihmiskuntapolitiikkaa**

Valtioneuvoston periaatepäätös 2007

1. KEHITYSPOLITIIKAN UUDET HAASTEET

2. IHMISKUNTAPOLITIIKAN VAIHEET: KOLLEKTIIVISESTA TURVALLISUUDESTA KESTÄVÄÄN KEHITYKSEEN

3. KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOTEUTTAMINEN

- 3.1. Globaalitason haasteet**
- 3.2. Kestävyys kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä**
- 3.3. Suomen kehityspolitiikan linja**
- 3.4. Suomen kehitysyhteistyö**

4. KEHITYSPOLITIIKAN TOIMEENPANOJA OHJAAVIA PERIAATTEITA

- 4.1. Johdonmukaisuus**
- 4.2. Täydentävyys**
- 4.3. Vaikuttavuus**

5. KEHITYSYHTEISTYÖN RAKENNE

- 5.1. Monenkeskinen yhteistyö**
- 5.2. Euroopan unioni**
- 5.3. Kahdenvälinen yhteistyö**
- 5.4. Kahdenvälisen yhteistyön kumppanit**
- 5.5. Kansalaisjärjestöt**
- 5.6. Humanitaarinen apu**

6. HALLINTO JA RESURSSIT

- 6.1. Kehittäminen**
- 6.2. Osaaminen**
- 6.3. Viestintä ja kehityskasvatus**
- 6.4. Rahoitus ja muut resurssit**

7. TOTEUTUS, SEURANTA JA EVALUOINTI

1. kehityspolitiikan UUDET HAASTEET

Kehityspolitiikka on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Kehityspolitiikalla vaikutetaan maailmanlaajuisiin ponnistuksiin köyhyyden poistamiseksi taloudellisesti, yhteiskunnallisesti ja luonnontaloudellisesti kestävä kehityksen avulla. Avainasemassa tässä työssä on Yhdistyneet Kansakunnat (YK) erityisjärjestöineen, alajärjestöineen ja toimintaohjelmineen. Kehityspolitiikka on myös osa Euroopan unionin ulkosuhteita, joiden kehittämiseen ja toteuttamiseen Suomi unionin jäsenenä aktiivisesti osallistuu.

Tällä vuosituhannella on siirrytty kehitysyhteistyöpolitiikasta kokonaisvaltaiseen kehityspolitiikkaan. On tunnustettu, että tarvitaan muutoksia myös muilla politiikkasektoreilla, joilla vaikutetaan kehitysmaiden asemaan. Kehityspolitiikan toimeenpanossa pääpaino on kansainvälisessä kehitysyhteistyössä, jota harjoitetaan teollisuus- ja kehitysmaiden välillä kumppanuusajattelun pohjalta sekä monenkeskisesti että kahdensivulisesti. Kehitysavusta on siirrytty aitoon yhteistyöhön, jossa korostetaan kehitysmaiden omistajuutta.

Kehityspolitiikalla tulee pyrkiä siihen, että maailman kaikki kehitys olisi luonnontaloudellisesti kestävä. Siksi on pyrittävä vaikuttamaan luonnontaloudellisesti kestävien tuotanto- ja kulutustapojen aikaansaamiseen sekä teollistuneissa että kehitysmaissa.

Suomen kehityspolitiikkaa suunnittelee, valmistelee ja toteuttaa ulkoasiainministeriö tiiviissä yhteistyössä muiden ministeriöiden, kansalaisjärjestöjen, elinkeinoelämän ja koko suomalaisen yhteiskunnan kanssa. Kehityspolitiikkaa ohjaa valtioneuvoston kehityspoliittinen ohjelma.

Suomen hallitus laati edellisen kehityspoliittisen ohjelman vuonna 2004. Tämän jälkeen on noussut esiin uusia ja kasvavia haasteita.

Globalisaation aikaansaama useiden kehitysmaiden voimakas talouskasvu on johtanut energian ja luonnonvarojen kysynnän kasvuun ja keskeisten raaka-aineiden hintojen tuntuvaan kohoamiseen. Tällä vuosikymmenellä myös perusviljojen hinnat ovat nousseet ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin ja nousun odotetaan jatkuvan. Tämä tulee vaikuttamaan voimakkaasti kehitysmaiden ja niiden köyhien elämään olivatpa he tuottajia tai kuluttajia.

Toisaalta laajamittainen talouskasvu on johtamassa uusiutumattomien luonnonvarojen ehtymiseen ja luonnontaloudellisesti kestävämmään hyödyntämiseen, luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen, ilmastomuutokseen sekä elinympäristön vaurioitumiseen, mikä rapauttaa kestävä kehityksen perusteita. Luonnonvarojen ehtyminen ja ympäristön vaurioituminen aiheuttavat osaltaan myös konflikteja ja vaikeuttavat niiden ratkaisemista.

Tämä kehitys on otettu huomioon hallitusohjelmassa, jonka mukaan "Suomi painottaa kehityspolitiikassaan aiempaa vahvemmin ilmasto- ja ympäristökysymyksiä, kriisien ennaltaehkäisyä sekä rauhanprosessien tukemista".

Samaan aikaan kun kehityspolitiikan haasteet ovat kasvaneet, on myös kehitetty uusia ratkaisumalleja. Ilmastomuutosta ja muita ympäristöuhkia on ryhdytty torjumaan laajamittaisella kansainvälisellä yhteistyöllä uusia ohjauskeinoja kehittäen ja uusinta teknologiaa hyödyntäen. Toisaalta uutta teknologiaa voidaan käyttää myös luonnontaloudellisesti kestävä kehityksen aikaansaamiseksi. Esimerkiksi tieto- ja biotekniikalla on tässä suuri merkitys.

Globalisaation aikaansaama talouskasvu vaikuttaa myös kehityspolitiikan tavoitteiden saavuttamiseen. Köyhyys on vähentynyt tuntuvasti ennen muuta niissä maissa, joissa on saatu aikaan suotuisaa taloudellista kehitystä. Toisaalta monissa maissa, erityisesti Saharan eteläpuolisessa Afrikassa, kehitysponnistuksia on tehostettava. Myös muuttoliikkeen merkitys kansainvälisenä kehityskysymyksenä on kasvanut.

Globalisaation syväälleikävät vaikutukset koko ihmiskunnan elämään ovat synnyttäneet tarpeen pyrkiä sen ohjaamiseen ja hallintaan kansainvälistä yhteistyö- ja sopimusjärjestelmää kehittämällä (Global Governance).

Suomi on osallistunut keskusteluun globalisaation hallinnasta myös käynnistämällä niin sanotun Helsinki-prosessin puitteissa kehitysmaiden ja teollistuneiden maiden välistä vuoropuhelua. Tätä työtä jatketaan ennen muuta pyrkien edistämään kestävästä kehitystä ja rauhanprosesseja.

Globalisaation hallinnassa on itse asiassa kysymys kokonaisvaltaisen globaalipolitiikan, ihmiskuntapolitiikan kehittämisestä. Perustaa ihmiskuntapolitiikalle luodaan niin kansainvälisesti kuin kansallisestikin globaalietiiikasta käytävällä keskustelulla, jossa pohditaan muun muassa ihmisoikeuksien ja ihmisten velvollisuuksien (Human Rights and Responsibilities) keskinäistä suhdetta.

Myös valtioilla on velvollisuuksia ja sitoumuksia omia kansalaisiaan, ympäristöä ja muita maita kohtaan. Näiden toteutuminen kansainvälisesti luo pohjan yhteiselle turvallisuudelle ja kehitykselle.

Demokratia- ja oikeusvaltiokehitys ja ihmisoikeuksien sekä toimivan kansalaisyhteiskunnan vahvistuminen luovat edellytyksiä taloudellisesti, luonnontaloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kestäväälle kehitykselle. Kehityksen ja turvallisuuden samanaikainen vahvistaminen edellyttää dialogia, koordinaatiota ja yhteistyötä kaikkien toimijoiden välillä.

2. IHMISKUNTAPOLITIIKAN VAIHEET: KOLLEKTIIVISESTA TURVALLISUUDESTA KESTÄVÄÄN KEHITYKSEEN

Maailmanlaajuinen kansojen välinen yhteistyö käynnistyi toden teolla vasta toisen maailmansodan jälkeen, kun YK perustettiin. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen muodostettu Kansainliitto oli lähinnä sotilaalliseen turvallisuuteen keskittynyt järjestö ja sellaisenakin sen merkitys jäi vähäiseksi.

Toisen maailmansodan voittajavaltiot loivat YK:n ennen muuta kollektiivisen turvallisuuden järjestelmäksi, mutta se sai alusta alkaen myös kehitykseen liittyviä tehtäviä. Turvallisuus ymmärrettiin jo tuolloin laajasti: kehitys on pysyvän rauhan edellytys. Lisäksi YK:n peruskirja ilmensi ihmiskunnan yhteisiä ihanteita.

Kehityspäämäärät määriteltiin YK:n peruskirjan 55. artiklassa, jonka mukaan Yhdistyneiden Kansakuntien tulee edistää elintason kohoamista, täystyöllisyyttä sekä taloudellista ja sosiaalista edistymistä ja kehittymistä sekä kansainvälisten taloudellisten, sosiaalisten, terveydellisten ja muiden tämänlaatuisten kysymysten ratkaisemista. YK:n tulee edistää myös yhteistyötä sivistyksen ja kasvatuksen alalla sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien arvossa pitämistä ja kunnioittamista koko maailmassa.

Kehityspäämäärien edistämiseksi YK ja sen jäsenvaltiot ovat perustaneet useita erityisjärjestöjä, alajärjestöjä ja toimintaohjelmia. Monenkeskisten kehitysponnistelujen rinnalla YK:n jäsenmaat ovat ryhtyneet harjoittamaan kahdenvälistä kehitysyhteistyötä.

1960-luvulta lähtien YK:n puitteissa on asetettu määrällisiä tavoitteita kansainväliselle kehitysyhteistyölle sekä kehitysavun kokonaissumman (bkt-osuus) että vähiten kehittyneille maille (Least Developed Countries, LDCs) suunnattavan avun osuuden suhteen. Kasvavassa määrin on alettu kiinnittää huomiota avun määrän lisäksi myös sen laatuun ja harjoitetun kehitysyhteistyön tuloksellisuuteen. Monterreyssä vuonna 2002 järjestetyssä kokouksessa saatiin aikaan kansainvälinen sitoumus sekä kehitysrahoituksen lisäämisestä että kehitysmaiden toimista toimintaympäristönsä parantamiseksi.

Julkisen kehitysavun määrä on kasvanut voimakkaasti, ja se on 2000-luvulla lähes kaksinkertaistunut. Kansainvälinen kehitysrahoituksen rakenne on muuttunut: on perustettu uusia yhden asian erityisrahastoja, avunantajien yhteistyö on lisääntynyt ja varainkäytöltä vaaditaan enenevästi tuloksien osoittamista. Kehitysrahoitukseen ovat tulleet mukaan myös Kiina ja muut nopeasti kehittyvät taloudet sekä suuret yksityiset rahoittajat.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) avunantajamaat ovat luoneet pelisääntöjä kehitysyhteistyölle muun muassa määrittelemällä, millainen tuki voidaan laskea viralliseen kehitysapuun (Official Development Assistance, ODA) kuuluvaksi.

Viime vuosina on kiinnitetty kasvavassa määrin huomiota kaupan ja kehityksen keskinäisiin suhteisiin. Dohassa vuonna 2001 käynnistyneissä Maailman kauppajärjestön (World Trade Organisation, WTO) neuvotteluissa (DDA; Doha Development Agenda) on nimenomaisena tavoitteena kehitysmaiden, erityisesti vähiten kehittyneiden maiden, erityistarpeiden huomioiminen, sääntöpohjaisen monenkeskisen kauppajärjestelmän kehittäminen sekä kaupan vapauttamisen myönteisten kehitysvaikutusten varmistaminen.

Turvallisuuden, kehityksen ja ihmisoikeuksien välinen yhteys on ollut kasvavassa määrin esillä viime vuosina. Myös vuoden 2005 EU:n kehityspoliittinen julkilausuma painottaa niiden kokonaisvaltaista käsittelyä.

YK:n peruskirjassa ei mainita lainkaan ympäristöongelmia. Maailmanjärjestöä perustettaessa ne eivät vielä olleet tulleet laajempaan tietoisuuteen. Voimakas teollistuminen ja kaupungistuminen alkoivat kuitenkin vähitellen aiheuttaa pahenevia ympäristöongelmia, jotka herättivät päättäjät toimimaan niiden torjumiseksi.

Vuonna 1972 järjestettiin Tukholmassa YK:n ensimmäinen ympäristökonferenssi. Sen yhteydessä perustettiin YK:n ympäristöohjelma (United Nations Environment Programme, UNEP). Tukholman konferenssista alkoi kehitys kohti nykyaikaista ajattelua luonnontaloudellisesti kestävä kehityksen toteuttamisesta.

Merkittävimmät askeleet luonnontaloudellisesti kestävä kehityksen edistämisessä on otettu 1980-luvun lopulta lähtien:

- 1987 julkaistiin Ympäristön ja kehityksen maailmankomission (Brundtlandin komission) raportti "Yhteinen tulevaisuutemme". Raportissa yhdistettiin toisiinsa ympäristö ja kehitys. Luonnontaloudellisesti kestäväksi määriteltiin kehitys, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta tasavertaista mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa.
- 1992 järjestettiin Rio de Janeirossa YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssi (United Nations Conference on Environment and Development, UNCED), jossa luotiin vahva yhteys ympäristön ja kehityksen välille. Konferenssi hyväksyi Rion julistuksen kestävästä kehityksestä ja toimintaohjelman sen toteuttamiseksi (Agenda 21). Ohjelmaa ryhdyttiin toteuttamaan yhtäältä UNEP:in puitteissa ja toisaalta YK:n talous- ja sosiaalineuvoston (ECOSOC) yhteyteen perustetussa kestävä kehityksen toimikunnassa (Commission on Sustainable Development, CSD). Valtiot sitoutuivat luonnontaloudellisesti kestäväan kehitykseen, oikeudenmukaisuuden toteuttamiseen, köyhyyden vähentämiseen ja kehitysmaiden erityiskohteluun. Riiossa allekirjoitettiin puitesopimus ilmastonmuutoksesta (United Nations Framework Convention on Climate Change, UNFCCC) ja yleissopimus luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja kestävästä käytöstä (United Nations Convention on Biological Diversity, UNCBD).
- Rion kokouksen päätöksen mukaisesti aloitettiin neuvottelut YK:n aavikoitumissopimuksen tekemiseksi, ja sopimus tuli voimaan vuonna 1996. Madridissa pidetyssä 8. osapuolikokouksessa hyväksyttiin sopimuksen toimeenpanon tehostamiseksi uusi strategia vuosille 2008–2018. Sopimus pyrkii estämään maaperän köyhtymisen ja aavikoitumisen globaalina ongelmana, etenkin Afrikassa

- Rion kokouksesta käynnistyi myös YK:n metsäprosessi, joka johti vuonna 2001 YK:n metsäfoorumin (United Nations Forum on Forests, UNFF) työn käynnistymiseen. Keväällä 2007 laadittiin kaikkia metsiä koskeva kansainvälisen yhteistyön oikeudellisesti sitomaton instrumentti luomaan edellytykset metsäfoorumin työn jatkumiselle sekä siihen kytkeytyvälle järjestökumppanuudelle (Collaborative Partnership on Forests, CPF) vuosille 2008–2015.
- 1997 allekirjoitettiin ilmastopuitesopimusta täsmentävä Kioton pöytäkirja, joka määrittelee sitovat kasvihuonekaasujen päästövähennysvelvoitteet teollisuusmaille vuosille 2008–2012 vuoden 1990 tasoon verrattuna. Pöytäkirjassa sovittiin ilmastomuutoksen torjumiseen liittyvien velvoitteiden jakamisesta "yhteisten mutta eriytettyjen vastuiden" mukaan. Se tunnustaa kehitysmaiden oikeuden taloudelliseen kasvuun ja antaa mahdollisuuden kustannustehokkaisiin päästövähennyksiin niin kutsuttujen joustomekanismien kautta. Pöytäkirja vahvistaa ilmastopuitesopimuksessa määritellyt velvoitteet rahoittaa kehitysmaiden kansallisia ilmastotoimia ja raportointia sekä tukea teknologian siirtoa ja muita ilmastopoliittisia toimia. Pöytäkirja tuli voimaan 16.2.2005. Kioton pöytäkirjan tavoitekauden jälkeistä ilmastoregiimiä valmistellaan keskusteluin ja neuvotteluin.
- Biodiversiteettisopimuksen päämääränä on luonnon monimuotoisuuden vähenemisen merkittävä hidastaminen vuoteen 2010 mennessä. Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksessa 2002 EU sitoutui tiukempaan tavoitteeseen eli pysäyttämään biodiversiteetin häviämisen EU:n alueella vuoteen 2010 mennessä. Sopimuksen toimeenpanoa tarkastellaan säännönmukaisissa osapuolikokouksissa.
- 2000 järjestetyssä YK:n vuosituhatuippukokouksessa hyväksyttiin kehitystä ja ympäristöä käsittelevä vuosituhatjulistus, johon sisältyivät köyhyyden poistamiseen ja ympäristön tilan parantamiseen tähtäävät kehityspäämäärät (Millennium Development Goals, MDG).
- 2002 Johannesburgissa järjestettiin kestävän kehityksen huippukokous, jonka valmistelut tehtiin CSD:n puitteissa. Johannesburgissa saatiin aikaan toimintasuunnitelma kestävän kehityksen toteuttamiseksi. Sen keskeinen huomio kiinnittyy köyhyyden poistamiseen, kestävämmien kulutus- ja tuotantotapojen muuttamiseen, kemikaalien hallintaan sekä taloudelliselle ja yhteiskunnalliselle kehitykselle välttämättömän luonnonvaraperustan suojelemiseen ja hoitamiseen.
- 2005 World Summit vahvisti Johannesburgissa annetut sitoumukset. Huippukokouksen hyväksymässä päätöslauselmassa korostettiin, että on tarpeen yhdistää **kolme** toisiinsa liittyvää ja toisiaan tukevaa **kestävän kehityksen osatekijää - taloudellinen kehitys, yhteiskunnallinen kehitys ja ympäristönsuojelu. Köyhyyden poistaminen, kestävämmien tuotanto- ja kulutustapojen muuttaminen sekä taloudelliselle ja yhteiskunnallis-sosiaaliselle kehitykselle välttämättömän luonnonvaraperustan turvaaminen määriteltiin kaiken kattaviksi tavoitteiksi ja kestävän kehityksen olennaisiksi edellytyksiksi.**

3. Kestävän kehityksen toteuttaminen

3.1. Globaalitason haasteet

Kestävän kehityksen periaatteita tulee noudattaa kaikkialla maailmassa.

Ihmisen talous tulee sopeuttaa luonnon talouteen. Länsimaiden nykyisiä tuotanto- ja kulutustapoja ei voida toteuttaa kaikkialla maailmassa. Maapallon luonnonvarat eivät riitä siihen eikä elinympäristömme kestä sitä, että kaikki maailman ihmiset omaksuisivat Yhdysvaltain tai läntisen Euroopan nykyiset kulutustavat. Vaikka tekniikan kehitys auttaa sopeuttamaan ihmisen taloutta luonnon talouteen, tarvitaan myös syvällisiä muutoksia niihin länsimaisiin tuotanto-, kulutus- ja elintapoihin, jotka ovat nyt levittäytymässä kaikkialle maailmaan. Viime kädessä tässä on kysymys elämänarvoista.

Ihmiskunnan on tulevaisuudessa nojaututtava nykyistä enemmän uusiutuviin luonnonvaroihin. Kaikkia raaka-aineita on käytettävä säästävaisesti ja niitä on tehokkaasti kierrätettävä. Ympäristöä on suojeltava sekä saastumiselta että ilmastomuutokselta. On myös estettävä luonnon monimuotoisuuden häviäminen ja väheneminen.

Ihmisen taloutta sopeutetaan luonnontalouteen ennen muuta kansainvälisten ympäristösopimusten ja niiden edellyttämän kansallisen politiikkaohjauksen kautta. Niinpä muun muassa sopimus ilmastomuutoksesta ja sen toimeenpano kansallisella tasolla ohjaavat energian ja luonnon varojen säästämiseen ja uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämiseen. Keskeistä tässä on taloudellisten ohjauskeinojen kuten verotuksen, subventioiden ja päästökaupan johdonmukainen käyttäminen. Tämän lisäksi kaikkien ihmisten on opittava ajattelemaan luonnon ehdoilla ja etsimään tietoisesti luonnontaloudellisesti kestäviä toimintatapoja.

Kun teollisuusmaiden kehitystä on tähän mennessä ohjannut pyrkimys voimakkaaseen määrälliseen aineelliseen kasvuun, on tulevaisuudessa tavoiteltava elämän laatua, johon olennaisena osana kuuluvat turvallinen, puhdas ja viihtyisä elinympäristö, terveellinen ravinto, elämän henkinen rikkaus ja hyvät ihmissuhteet. Tavoitteena tulee olla, että kaikille työkykyisille olisi tarjolla ihmisarvoista työtä. Yhteiskuntaa on eheyttävä köyhyyttä poistamalla ja toimeentuloeroja tasoittamalla.

Kehityksmailla itsellään on valta ja vastuu päättää omasta kehityksestään. Kehityspolitiikassa korostetaan kehitysmaiden omistajuutta. Kehitysmaat voivat oppia teollistuneiden maiden tekemistä virheistä ja välttää monia niissä syntyneitä epäkohtia. Apua antavien maiden tulee puolestaan tuoda kehityspolitiikkaa koskevassa keskustelussa esiin omia näkemyksiään siitä, millaista hyvä kehitys voisi olla. Tässä avunantajien uskottavuus on vahva, jos olemme valmiit kehittämään omia yhteiskuntiamme niiden oppien suuntaan, joita me kumppanimaillemme tarjoamme.

Kehityspolitiikan tärkein tavoite on köyhyyden poistaminen vuonna 2000 asetettujen vuosituhattavoitteiden mukaisesti. On aikaansaatava maailmanlaajuinen kehityskumppanuus, johon osallistuvat julkinen ja yksityinen sektori niin kehitys- kuin teollisuusmaissakin. Köyhyyden poistaminen on mahdollista vain siten, että kehitysmaiden kehitys on sekä **taloudellisesti, yhteiskunnallisesti** että **luonnontaloudellisesti kestävä**.

3.2. Kestävyys kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä

Kestävyyden kolme ulottuvuutta liittyvät erottamattomasti toisiinsa. On aikaansaatava vakaata, köyhyyttä vähentävää taloudellista kehitystä, joka on luonnontaloudellisesti kestävällä pohjalla. Jotta tämä olisi mahdollista, tulee yhteiskunnallisten olojen olla vakaat – tarvitaan rauhaa ja turvallisuutta, kansanvaltaista ja hyvin toimivaa hallintoa, ihmisoikeuksien kunnioittamista, yhteiskuntaa eheyttävää sosiaalista ja sivistyksellistä kehitystä sekä korruption vastaista toimintaa.

Kokemus on osoittanut, että köyhyyttä voidaan poistaa tehokkaimmin aikaansaamalla suotuisaa taloudellista kehitystä. Kansainvälinen kauppa ja integroituminen sääntöpohjaiseen kansainväliseen talouteen yhdessä kansallisen toimintaympäristön uudistusten kanssa voivat merkittävästi nopeuttaa kehitysmaiden talouskasvua. Köyhyyden vähentämiseksi on tärkeää vaikuttaa kansalliseen tulonjakoon.

Kansainvälistä kauppajärjestelmää kehitettäessä tulee ottaa huomioon kehitysmaiden ja varsinkin köyhimpien kehitysmaiden erityistarpeet. Luonnontaloudellisen ja yhteiskunnallisen kestävyyden tulee olla tavoitteena myös kaupan ja kehityksen välistä yhteyttä vahvistettaessa.

Kehitysmaille on tärkeää hyödyntää ulkomaankaupan mahdollisuuksia talouskasvunsa edistämiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi. Kehitystä tulee tapahtua niin maataloudessa, teollisessa tuotannossa kuin palveluissakin. Talouskasvu luo uusia työpaikkoja. Samalla tulee taata työelämän perusnormien sekä säällisen ja ihmisarvoisen työn toteutuminen.

Kunkin maan talouden perusta on ennen muuta omien luonnonvarojen kestävässä käytössä ja hyödyntämisessä. Ihmisten perustarpeet voidaan tyydyttää uusiutuvilla luonnonvaroilla. Elävästä luonnosta voidaan saada lähes kaikki mitä tarvitaan jo kapäväiseen elämiseen.

Uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hoidon ja hyödyntämisen tulee olla jokaisen kansakunnan taloudenpidon perusta. Niiden hoitaminen, suojeleminen, hyödyntäminen ja jalostaminen myös työllistävät runsaasti ihmisiä pysyvällä ja kestävällä tavalla.

Uusiutumattomia luonnonvaroja on hyödynnettävä pitkäjänteisesti ja ympäristöä tehokkaasti suojellen.

Kehitys on sekä taloudellisesti että yhteiskunnallisesti kestävä nimenomaan silloin, kun se suosii köyhiä väestöryhmiä ja alueita. Köyhyyden väheneminen eheyttää yhteiskuntaa, ja samalla se vahvistaa talouden perustaa, kun kansakunnan kaikki voimavarat saadaan mukaan vahvistamaan sen kehitystä.

Aluepolitiikalla on keskeinen merkitys kehitysmaiden talouskehityksessä. Kaikkien alueiden luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen ja köyhimpienkin alueiden vaurastuminen on tärkeää koko kansantaloudelle. Aluekeskusten ja maaseudun kehittämisellä voidaan hillitä suurkaupunkien slummiutumista ja lieventää niiden kasvuun liittyviä ympäristöongelmia.

Uusin teknologia voi monin tavoin nopeuttaa kehitysmaiden taloudellista nousua. Pelkästään langattomat puhelimet ja tietoliikenneyhteydet saavat aikaan tuntuva talouskasvu ja helpottavat monin tavoin ihmisten elämää. Kehitysyhteistyöllä tulee auttaa kehitysmaita hyödyntämään tehokkaasti uusinta ja nimenomaan niiden oloihin sovellettua tekniikkaa.

YK:n vuosittain asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää, että ilmastonmuutoksen vaikutuksiin kiinnitetään entistä suurempi huomio. Köyhimmät maat ja pienet saarivaltiot kärsivät pahiten ilmastonmuutoksen haitallisista vaikutuksista. Niillä on kuitenkin kaikkein heikoimmat mahdollisuudet sopeutua muutokseen.

Uusin teknologia auttaa kehitysmaiden kansoja myös suojelemaan elinympäristöään ja korjaamaan jo syntyneitä ympäristövaurioita. Kehitysmaita on tuettava niiden saamiseksi mukaan kansainväliseen ilmastopolitiikkaan ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön ympäristön suojelemiseksi. Toisaalta niitä on autettava sopeutumaan ilmastonmuutoksen seurauksiin.

Hyvä koulutus on kestävä kehityksen perusedellytys. Kehitysmaissa on huolehdittava sekä perusopetuksesta että korkeammasta koulutuksesta. Kehitysmaidenkin voima on sivistyksessä, jonka tulee nojautua kansakunnan omaan kulttuuriperintöön ja ihmisoikeuksien kunnioitukseen. Koulutuksen ja sivistyksen tulee ulottua kaikkiin väestöryhmiin. Tämä on maailmanlaajuisen Koulutus kaikille -ohjelman (Education for all) tavoite. Erityisen tärkeää on naisten ja tyttöjen koulutus.

Väestön terveydestä on pidettävä hyvää huolta. Vain hyvinvoivat ihmiset kykenevät kehittämään itseään, parantamaan aineellista toimeentuloaan ja rakentamaan kestäviä yhteiskunnallisia oloja. Erityistä huolta on pidettävä tarttuvien tautien torjumisesta, seksuaali- ja lisääntymisterveydestä ja -oikeuksista, äitiys- ja lastenneuvoloiden kehittämisestä samoin kuin terveyspalvelujen ja perusterveydenhuollon kehittämisestä. Tämä luo edellytyksiä myös kestäväälle väestöpolitiikalle, joka on tärkeää useissa maissa ja maailmanlaajuisestikin. Puhtaan veden ja terveellisen ruuan saatavuus ovat äärimmäisen tärkeitä terveyden edistämiseksi.

Muuttoliike on keskeinen kehityskysymys. Sitä tulee tarkastella kaikissa sen ulottuvuuksissa. Kehitysmaiden asemaan vaikuttaa niin maiden sisäinen, kehitysmaiden välinen kuin kehitysmaista teollisuusmaihinkin suuntautuva siirtolaisuus. Tavoitteena on tukea muuttoliikkeiden myönteisiä vaikutuksia sekä ehkäistä niiden haittoja.

Yhteiskunnallisten olojen vakaus on edellytys kaikelle kehitykselle. Kriisitilanteissa ei voi tapahtua edistystä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää väkivaltaisista kriiseistä kärsiviin tai niistä toipuviin yhteiskuntiin. Kriisejä on pyrittävä ehkäisemään ennakolta. On tuettava niiden kokonaisvaltaista ratkaisemista ja paluuta rauhallisiin ja turvallisiin oloihin. Vakauden ja turvallisuuden luominen, demokratia- ja oikeusvaltiokehitys sekä ihmisoikeuksien, erityisesti naisten aseman vahvistaminen ja kansalaisyhteiskunnan tukeminen luovat pohjan kestäväälle kehitykselle. Kehityspolitiikan tehtävänä on toimia turvallisuuden vahvistamiseksi sanan laajassa merkityksessä.

Kehityspolitiikalla on edistettävä kansanvaltaisen päätöksenteon ja hyvän hallinnon vakiintumista kehitysmaihin. Yleismaailmallisten ihmisoikeuksien toteutuminen on pyrittävä turvaamaan kaikkialla. Tämäkin on kaiken muun kehityksen perustavanlaatuinen edellytys. Suomen kehityspolitiikka perustuu ihmisoikeusperustaiseen kehitykseen.

Kehitysmaiden kehitys on taloudellisesti, luonnontaloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kestävä, kun ne

- nojautuvat taloudellisessa kehityksessään omiin ja ennen muuta uusiutuviin luonnonvaroihinsa,
- toimivat johdonmukaisesti köyhyyden vähentämiseksi,
- tavoittelevat koko väestön korkean tiedon ja sivistyksen tasoa,
- huolehtivat väestönsä terveydestä,
- soveltavat uusinta, paikallisiin oloihin soveltuvaa teknologiaa,
- integroituvat kansainväliseen talouteen,
- suojelevat ympäristöään,
- ylläpitävät ulkoista ja sisäistä turvallisuutta,
- kunnioittavat ihmisoikeuksia,
- edistävät yhteiskunnallista tasa-arvoa,
- toteuttavat kansanvaltaa päätöksenteossaan ja
- noudattavat hyvän hallinnon ja oikeusvaltion periaatteita.

3.3. Suomen kehityspolitiikan linja

Suomi osallistuu aktiivisesti päätöksentekoon kansainvälisestä kehityspolitiikasta sekä YK:ssa, kansainvälisissä kehitysrahoituslaitoksissa, OECD:n kehitysapukomiteassa (DAC) että EU:ssa. Lisäksi maamme on mukana monilla muilla kehityspolitiikkaa käsittelevillä foorumeilla.

Kehityspolitiikan tärkein tavoite on köyhyyden poistaminen ja kestävä kehityksen edistäminen vuonna 2000 asetettujen vuosittain asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

YK:n vuosittain asetettavat tavoitteet

- tavoite 1 Äärimmäisen nälän ja köyhyyden poistaminen
- tavoite 2 Peruskoulutuksen ulottaminen kaikille
- tavoite 3 Sukupuolten tasa-arvon ja naisten aseman edistäminen
- tavoite 4 Lapsikuolleisuuden vähentäminen
- tavoite 5 Odottavien äitien terveyden parantaminen
- tavoite 6 Tarttuvien tautien leviämisen ehkäiseminen
- tavoite 7 Ympäristön kestävyys takaaminen
- tavoite 8 Globaalikumppanuuden luominen kehitykseen

Suomi lähtökohtana on, että kaikessa kehitykseen ja ympäristöön vaikuttavassa toiminnassa noudatetaan johdonmukaisesti kestävä kehityksen periaatteita.

Suomi pyrkii siihen, että eri foorumeilla tehtävä työ luonnontaloudellisesti kestävä kehityksen edistämiseksi, luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi, ilmastonmuutoksen torjumiseksi, maaperän köyhtymisen ja aavikoitumisen estämiseksi sekä elinympäristön suojelemiseksi kootaan yhteen ja huolehditaan siitä, että se vaikuttaa tehokkaasti kaikkeen kehitykseen sekä teollistuneissa että kehitysmaissa.

Suomi edistää kehityspolitiikassaan läpileikkaavasti seuraavia teemoja:

- naisten ja tyttöjen oikeudet ja aseman parantaminen; sukupuolten välisen ja yhteiskunnallisen tasa-arvon vahvistaminen
- helposti syrjäytyvien ryhmien, erityisesti lasten, vammaisten ihmisten, alkuperäiskansojen ja etnisten vähemmistöjen oikeuksien ja tasavertaisten osallistumismahdollisuuksien parantaminen
- HIV/AIDS:in vastainen taistelu; HIV/AIDS terveydellisenä ja yhteiskunnallisena ongelmana

Kansainvälisessä kehityspolitiikassa on vahvistettava kaikkien kehitysrahoittajien yhteistyötä ja koordinaatiota. Näin vältetään päällekkäisyyksiä ja lisätään toiminnan johdonmukaisuutta.

Suomen kehityspolitiikka perustuu ihmisoikeuksien kunnioitukseen ja edistämiseen. Suomi vahvistaa kehityksen edellytyksiä ja demokratiaa aktiivisella ihmisoikeuspolitiikalla. Ihmisoikeudet ovat yksi Suomen ulko-, turvallisuus- ja kehityspolitiikan painopistealueista ja niitä edistetään johdonmukaisesti kahdensivälisessä, monenkeskisessä ja EU-yhteistyössä. Ihmisoikeuksien yleismaailmallisuus on Suomen lähtökohta. Yhteiskunnallisen tasa-arvon sekä naisten oikeuksien ja yrittäjyyden edistämällä on tärkeä merkitys kehittyvien maiden hyvinvoinnille ja demokratisoitumiselle.

Suomi korostaa laajaa turvallisuuskäsitettä, joka vahvistaa turvallisuuden, kehityksen ja ihmisoikeuksien keskinäisen yhteyden. Laajan turvallisuuden vahvistaminen edellyttää laaja-alaista kansainvälistä yhteistyötä sekä hyvin toimivaa poikkihallinnollista kansallista toimintaa.

Suomi vahvistaa YK:n asemaa kansainvälisen kehityspolitiikan tärkeimpänä toimijana. YK:n puitteissa pyritään kokoamaan yhteen kaikki toiminta kestävä kehityksen edistämiseksi. Kehitysyhteistyössä tuemme YK:n vahvaa asemaa sekä maatasolla että maailmanlaajuisesti. Tuemme YK:n sisäisiä reformeja järjestön vaikuttavuuden parantamiseksi.

Vuonna 2005 Euroopan unioni hyväksyi yhteisen EU:n kehityspoliittisen julkilausuman "Eurooppalainen konsensus". Siinä EU:n yhteiseksi tavoitteeksi määritellään köyhyyden vähentäminen osana kestävä kehitystä. Euroopan unionilla on keskeinen asema kansainvälisessä kehityspolitiikassa ja ympäristönsuojelussa.

Suomi tukee EU:n globaalin roolin vahvistamista ja korostaa kehityskysymysten merkitystä sekä EU:n toiminnan johdonmukaisuutta ja tuloksellisuutta. Suomi pyrkii vaikuttamaan EU:n kehityspolitiikan asiasivältöön kansainvälisten ja EU:ssa yhteisesti sovittujen periaatteiden pohjalta. Unioni on jo nyt maailman suurin kehitysavun rahoittaja ja kehitysmaiden kauppakumppani.

Kansainvälisessä ilmastopolitiikassa ja muussa ympäristöpolitiikassa EU on ollut edelläkävijä teollisuusmaiden joukossa. Suomi pyrkii siihen, että EU integroi ajatuksen luonnontaloudellisesti kestävästä kehityksestä kaikkeen sisäiseen ja ulkoiseen toimintaansa.

3.4. Suomen kehitysyhteistyö

Suomi noudattaa omassa kehitysyhteistyössään YK:ssa ja EU:ssa yhteisesti hyväksytyjä tavoitteita ja toimintalinjoja.

Köyhyyden poistaminen ja luonnontaloudellisesti kestävä kehityksen edistäminen ovat Suomen kehitysyhteistyön tärkeimmät tavoitteet YK:ssa yhteisesti hyväksyttyjen vuosittuhattavoitteiden mukaisesti.

Suomi edistää taloudellisesti, yhteiskunnallisesti ja luonnontaloudellisesti kestävä kehitystä. Suomi korostaa erityisesti ilmasto- ja ympäristökysymysten merkitystä. Samoin painotetaan kriisien ennaltaehkäisyä ja rauhanprosessien tukemista osana yhteiskunnallisesti kestävä kehityksen edistämistä.

Suomen hallitus varmistaa kehitysyhteistyön määrärahakehityksen, joka vie Suomen kohti YK:ssa asetettua 0,7 % bruttokansatulosta -tavoitetta. Suomi on sitoutunut Eurooppa-neuvoston vuonna 2005 tekemään päätökseen saavuttaa 0,51 %:n minimitalavoite vanhoille jäsenmaille vuoteen 2010 mennessä ja 0,7 %:n talavoite vuoteen 2015 mennessä. Kehitysyhteistyön tuloksellisuuden varmistamiseksi Suomi liittyi vuonna 2005 150 maan ja monenkeskisen organisaation kanssa Pariisin julistukseen, joka ohjaa avunantajia toimimaan yhä tiiviimmin yhteistyössä toistensa ja kumppanimaiden kanssa.

Suomi suuntaa kehitysyhteistyönsä aloille, joilla korostuu suomalaisen asiantuntemuksen ja kokemusten hyödyntäminen kumppanimaiden kehitysohjelmien tukemisessa. Yhteistyö suunnitellaan yhdessä vastaanottajamaan kanssa sen kehityssuunnitelmiin soveltuvaksi ja sen omistajuutta painottaen.

ESIMERKKEJÄ KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ EDISTÄVÄSTÄ KEHITYSYHTEISTYÖSTÄ

Suomi lähtee kehitysyhteistyössään siitä, että köyhyyttä voidaan poistaa tehokkaasti ja pysyvästi vain toteuttamalla kestävä kehityksen periaatteita. Myös luonnontaloudellista kestävyttä vahvistava toiminta pyritään suuntaamaan niin, että se poistaa samalla sekä suoraan että välillisesti köyhyyttä ja torjuu ennakolta ihmisten joutumista köyhyyden kurimukseen.

Seuraavat esimerkit osoittavat, kuinka kokonaisvaltainen ja johdonmukainen toiminta köyhyyden poistamiseksi voi toteutua käytännössä.

1. Ympäristö

Teollisuusmaat ja kehitysmaat ovat osapuolina useissa kansainvälisissä ympäristösopimuksissa, joiden talavoitteina on muun muassa ilmastomuutoksen torjuminen, luonnon monimuotoisuuden suojeleminen, aavikoitumisen ehkäiseminen ja kemikaalien kansainvälinen hallinta. Ympäristösopimusten toimeenpano ja noudattaminen edellyttää köyhiltä mailta huomattavia ponnistuksia. Ne joutuvat muun muassa kehittämään ympäristöhallintoaan, raportointijärjestelmiään ja valvontamekanismejaan. Useiden kansainvälisten ympäristösopimusten talavoitteet ovat laaja-alaisia ja niiden velvoitteiden toimeenpanon tukeminen kehitysmaissa edistää myös YK-vuosittuhattavoitteiden toteutumista. Esimerkiksi jäte- ja kemikaalisopimusten velvoitteiden toteuttaminen edistää usein myös terveys- ja sanitaatiotalavoitteita, ja ilmastotalvoituksen toimeenpanolla on mahdollista parantaa ilmanlaatua kasvihuonekaasujen vähentämisen lisäksi.

Kehitysmaiden tukeminen kansainvälisten ympäristösopimusten toimeenpanossa on pitkän aikavälin investointi paitsi kehitysmaiden kansallisen kestävä kehityksen politiikan kehittämiseen myös kansainvälisten ympäristötalvoitteiden toteuttamiseen. Jotta kehitystalvoitteet saavutetaan, on tärkeää, että sopimusten talvoitteet sisällytetään maiden köyhyydenvähentämisstrategioihin ja muihin kehityssuunnitelmiin. Yhteistyön sisällöstä päätetään yhdessä kumppanimaiden kanssa paikallista omistajuutta ja johdonmukaisuutta korostaen.

Ympäristöohjelmat ja -hankkeet voivat liittyä esimerkiksi uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hyödyntämiseen, kaupungistumisen malleihin sekä kestäviin tuotanto- ja kulutustalvoihin, puhtaan teknologian käyttöön teollisuudessa,

jätehuoltoon, ympäristönhallintajärjestelmien luomiseen ja ympäristön laadun seurantaan. Näin voidaan parantaa paikallisten ihmisten elinympäristön laatua, työterveyttä ja toimeentuloa.

Keskeisenä keinona lisätä ekologista vaikuttavuutta on integroida ympäristönäkökulma kehitysyhteistyöhön niin ohjelma- kuin hanketasollakin. Tavoitteena tulee olla kielteisten ympäristövaikutusten vähentäminen koko elinkaaren aikana. Pitkän aikavälin tavoitteena tulee olla hiilineutraali kehitysyhteistyö.

2. Energia

Energiatalous on avainasemassa ilmastomuutosta torjuttaessa. Suomi pyrkii toteuttamaan energian säästämiseen, energiatehokkuuden lisäämiseen ja uusiutuvan energian tuottamiseen tähtääviä ohjelmia ja hankkeita suunnaten ne erityisesti köyhiin maihin ja köyhille alueille. Uusiutuvan energian, erityisesti bio-, aurinko- ja tuulien energian, tuottamisessa tarjoutuu työtä ja toimeentuloa paikalliselle väestölle. Bioenergiahankkeet voidaan kytkeä kestävänsä metsätalouden edistämiseen, jolloin harvennuspuut ja hakkuutähteet voidaan hyödyntää energiantuotannossa. Paikallinen uusiutuvan energian tuottaminen ja sen kytkeminen metsätalouden kehittämiseen synnyttää kestävänsä talouskehitystä.

3. Metsät

Metsätaloudella on keskeinen merkitys ilmastomuutoksen torjumisessa. Luonnontilaisia metsiä tarvitaan kaikkialla maailmassa rakenteellisten hiilinielujen säilyttämiseksi. Ilmastopoliittisia hiilinieluja voidaan hankkia hoitamalla talousmetsiä kestävänsä tavalla.

Maailman maapinta-alasta noin 30 prosenttia on metsien peitossa. Näistä metsistä tulee suojella riittävä osa, jotta luonnon monimuotoisuus voidaan säilyttää. Muut alueet voidaan käyttää kestävänsä metsätalouden kehittämiseen.

Kestävänsä tavalla hoidettu metsä kasvaa nopeammin ja sitoo hiiltä enemmän kuin luonnontilainen. Tuotantometsien puut voidaan käyttää rakentamiseen ja mekaanisen teollisuuden raaka-aineeksi, jolloin hiiltä poistuu kierrosta. Metsätaloutta kehitettäessä voidaan poistaa suoranaisesti köyhyyttä ja synnyttää samalla kestävänsä taloudellista kehitystä, joka poistaa köyhyyttä myös välillisesti. Suomi tukee peltometsätalouden (agroforestry) kehittämistä. Tämän avulla on mahdollista yhdistää köyhyyden vähentäminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen.

Metsä- ja energiatalouteen liittyy myös kehityksen yhteiskunnallinen kestävyys. Näiden alojen kehityksen edellytyksenä on yhteiskunnallisten olojen vakaus, järjestyneet maaomistukset ja toimiva lainsäädäntö. Toisaalta talouskasvu ja köyhyyden väheneminen luovat edellytyksiä suotuisalle yhteiskunnalliselle kehitykselle.

4. Maatalous

Maatalous perustuu uusiutuvien luonnonvarojen hoitamiseen ja hyödyntämiseen. Maanviljely ja karjanhoito tuottavat ruokaa, kuituja ja nahkaa vaatteiden valmistamiseen, lääkkeiden raaka-aineita sekä energiaa. Oman ruokatuotannon ja koko elintarvikeketjun vahvistaminen vähentää aliravitsemusta sekä ravinnon yksipuolisuudesta johtuvia terveyshaittoja. Monissa maissa maanviljelijät saavat lisätuloja metsätaloudesta, kalastuksesta, metsästyksestä ja luontaistuotteiden keräilystä. Myös matkailupalvelujen tarjoaminen antaa monille maanviljelijöille ja maaseutuyhteisöille mahdollisuuden lisätuloihin.

Maatalouteen perustuva jalostustoiminta työllistää ihmisiä ja monipuolistaa maaseutualueiden elinkeinoelämää. Toimiva maaseutu on myös yhteiskunnallista vakautta lisäävä tekijä kaikkialla maailmassa.

Maataloutta on kehitettävä luonnontaloudellisesti kestävällä tavalla. Maaseudun kehittämiseksi on luotava hankkeita ja ohjelmia, joilla maataloutta ja sen liitännäiselinkeinoja kehitetään monipuolisesti ja joihin liittyy koulutuksen, logistiikan, terveydenhuollon ja muiden palvelujen kehittäminen.

5. Vesi

Monissa kehitysmaissa puhtaan veden saaminen ja jätevesien asianmukainen käsitteleminen on perusedellytys köyhyyden vähentämisessä ja terveyden edistämässä. Kilpailu niukoista vesivaroista synnyttää usein valtioiden sisäisiä ja niiden välisiä konflikteja. Vesihankkeita toteuttamalla voidaan poistaa köyhyyttä, edistää taloudellista kehitystä, suojella ympäristöä ja estää konfliktien syntymistä.

6. Aluepolitiikka

Monessa kehitysmaassa vakavia taloudellisia, luonnontaloudellisia ja sosiaalisia ongelmia aiheuttaa köyhien alueiden tyhjeneminen sekä toisaalta väestön liiallinen keskittyminen suurkaupunkeihin ja ajautuminen niiden slummeihin. Maaseudun tyhjentyessä niiden luonnonvarat jäävät hyödyntämättä. Toisaalta megakaupunkien tarvitsema vesi, energia ja ruoka on kuljetettava kaukaa, ja niiden ympäristö- ja jäteongelmat ovat valtavat. Suurkaupunkien slummeissa on syvää köyhyyttä ja valtavia sosiaalisia ongelmia.

Pohjoismaissa perinteisesti harjoitettu aluepolitiikka ja EU:n koheesiopolitiikka tarjoavat esimerkin siitä, kuinka alueelliseen kehitykseen halutaan ja voidaan vaikuttaa. Maaseutualueita kehittämällä voidaan poistaa köyhyyttä, turvata uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hoito ja hyödyntäminen sekä estää samalla ihmisten ajautumista suurkaupunkien slummeihin. Sen lisäksi, että pyritään monipuolisesti parantamaan kylien elinvoimaisuutta, on tärkeää kehittää aluekeskuksia, jotka tarjoavat alueen väestölle työpaikkoja ja palveluja. Eräisiin kehitysmaihiin perustetut vuosituhat-kylät ja -kaupungit (Millennium Villages and Cities) ovat esimerkki tällaisesta toiminnasta. Suurkaupungeissa tulee keskittyä slummeissa asuvien olojen parantamiseen.

Aluepolitiikka toteuttaa kestävästä kehitystä sen kaikissa muodoissa. Se poistaa ja ehkäisee köyhyyttä sekä maaseudulla että suurkaupungeissa, se suuntaa kehitystä luonnontaloudellisesti kestäväälle pohjalle ja se parantaa myös yhteiskunnallissosiaalista kestävyyttä. Aluepoliittisiin ohjelmiin ja hankkeisiin tulee liittää koulutuksen ja terveydenhuollon kehittäminen. Alue- ja paikallishallinnon vahvistaminen on merkittävä osa aluepolitiikan kehittämistä.

7. Kauppa

Kehitysmaiden taloudellisessa kehityksessä elinkeinoelämällä ja yrittäjyydellä on keskeinen merkitys. Kehitysmaiden elinkeinoelämän kehitystä, tuotannollisia valmiuksia ja kaupankäyntikykyä tuetaan kauppaa tukevalla kehitysyhteistyöllä (Aid for Trade). Kehittämällä elinkeinoelämää ja markkinatalouden toimintaedellytyksiä vahvistetaan kumppanimaiden taloudellisia voimavaroja ja edistetään säällisten työpaikkojen syntymistä.

Kehitysyhteistyöllä tuetaan kumppanimaiden kykyä käydä kauppaneuvotteluja ja hyödyntää olemassa olevia sopimusjärjestelyjä. Tarvitaan myös hankkeita ja ohjelmia, joilla kehitysmaita tuetaan niiden nykyisten tuotteiden saamisessa vientimarkkinoille sekä tuotteiden jalostusarvon nostamisessa.

8. Tietoyhteiskunta

Tietoon, osaamiseen ja innovaatioihin perustuva kehitys on kestävää sekä taloudellisesti, yhteiskunnallisesti että luonnontaloudellisesti. Tietotalous luo pääasiassa aineettomien hyödykkeiden tuotantoa ja kauppaa, joka synnyttää taloudellista kasvua luonnonvarojen kuluttamatta ja ympäristöä pilaamatta. Toisaalta tietotalouden piirissä kehitetään uusia kestäviä tuotanto- ja toimintatapoja niille talouden sektoreille, jotka perustuvat luonnonvarojen hyödyntämiseen.

Tieto- ja viestintäteknologialla voidaan ratkaisevalla tavalla edistää kehitysmaiden taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä. Se poistaa köyhyyttä, kohentaa ihmisten hyvinvointia, parantaa palvelujen saantia ja kohottaa talouden tuottavuutta. Tietoyhteiskunnan vahvistaminen ja vapaa pääsy tietoon on edellytys myös demokratian ja ilmaisuvapauden kehittymiselle.

Kestävä tieto- ja osaamisyhteiskunta ei kuitenkaan synny pelkästään viemällä tätä teknologiaa kehitysmaihin, vaan kehitysmaita on autettava kehittämään omiin oloihinsa soveltuva strategia osaamisyhteiskunnan kehittämiseksi.

4. Kehityspolitiikan toimeenpanoa ohjaavia periaatteita

4.1. Johdonmukaisuus

Kehityspolitiikan johdonmukaisuus toteutuu, kun eri politiikka-alojen linjaukset ja toiminta tukevat kehityspolitiikan tavoitteita köyhyyden poistamisessa ja kestävässä kehityksessä. Johdonmukaisella kehityspolitiikalla on pyrittävä kansainvälisissä sopimuksissa sovittujen ja kansallisesti päätettyjen tavoitteiden saavuttamiseen konkreettisin toimenpitein.

Kehityspolitiikalla vaikutetaan kokonaisvaltaisesti ja johdonmukaisesti kestävä kehityksen toteuttamiseen kaikkialla maailmassa. Teollisuusmaiden tulee kantaa päävastuu luonnontaloudellisesti kestävien tuotanto- ja kulutustapojen kehittämiseksi.

Hallitus ottaa eri politiikan alojen vaikutukset kehityspolitiikan tavoitteiden toteutumiseen entistä paremmin huomioon ja pyrkii päätöksillään tukemaan niiden toteutumista. Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden vahvistamiseksi eri politiikkapäätösten vaikutuksia arvioidaan kaikissa sellaisissa ohjelmissa ja selvityksissä, joissa määritellään Suomen toimintalinjoja kehitykseen vaikuttavissa kysymyksissä. Johdonmukaisuuden edistämiseksi painopisteitä ovat kauppa ja kehitys, maaseutu ja kehitys sekä köyhyyden ja ympäristön välinen suhde.

Kehitysyhteistyössä on pyrittävä johdonmukaisesti köyhyyden poistamiseen ja luonnontaloudellisen kestävyuden toteuttamiseen vuosittain asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Köyhyyden poistaminen on mahdollista vain taloudellisesti, yhteiskunnallisesti ja luonnontaloudellisesti kestävä kehitys toteuttaen.

Suomi pyrkii siihen, että kehityspoliittinen johdonmukaisuus toteutuu YK:ssa ja muissa kansainvälisissä järjestöissä, EU:ssa ja kansallisella tasolla. EU:n tulee toteuttaa kestävä kehityksen periaatteita sekä ulkoisessa että sisäisessä toiminnassaan. Suomen hallituksen vuonna 2006 hyväksymää kestävä kehityksen kansallista strategiaa toimeenpantaessa painotetaan luonnontaloudellista kestävyyttä.

4.2. Täydentävyys

Suomen kehityspolitiikkaa toteutetaan kahdenvälisesti, EU-tasolla ja monenkeskisesti sekä yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa.

Suomi tukee vahvaa monenkeskistä järjestelmää ja pyrkii tehostamaan YK:n kehitysulottuvuutta ja monenkeskisen toiminnan tuloksekkuutta.

Suomi on EU:n jäsenenä sitoutunut yhteisiin kehityspoliittisiin linjauksiin ja sopinut hyvistä toimintaperiaatteista. Suomi tukee niiden toteutumista sekä kahdenvälisessä yhteistyössään että kaikessa EU:n toiminnassa. EU:n kautta Suomi tukee kehitysmaita myös niissä maissa ja alueilla, joilla maamme ei toimi kahdenvälisesti.

Suomen yhteistyömaissa otetaan huomioon kaikkien näiden kanavien muodostama kokonaisuus. Suomi vaikuttaa Euroopan komission ja kansainvälisten organisaatioiden toimintaan myös maatasolla yhteistyömaissamme.

Avunantajat ovat kehittämässä kehitysrahoitukselle uusia menetelmiä (ns. innovatiiviset rahoitusmenetelmät). Hallitus korostaa perinteisen julkisen kehitysyhteistyön merkitystä, mutta osallistuu samalla aktiivisesti kansainväliseen keskusteluun uusista rahoitusmekanismeista. Niiden tulee olla julkista kehitysyhteistyötä täydentäviä ja niiden avulla saatua rahoitusta tulee kanavoida ensisijaisesti olemassa olevia järjestelmiä käyttäen.

4.3. Vaikuttavuus

Kehitysyhteistyössä painotetaan vaikuttavuutta, työnjakoa avunantajien kesken ja yhteistyömaiden omistajuutta. Kestävää kehitystä ja vuosittain asetettujen tavoitteiden saavuttamista ei edistetä vain rahoitusta lisäämällä, vaan niiden saavuttamiseksi on lisättävä myös toiminnan vaikuttavuutta. Suomen kehitysyhteistyö pohjautuu kumppanimaiden omiin köyhyysvähentämis- ja kehityssuunnitelmiin. Kehitysyhteistyön sisällöstä päätetään yhdessä kumppanimaiden kanssa.

Suomi edistää kehitysrahoituksen vaikuttavuutta sekä kahdenvälisessä että monenkeskisessä yhteistyössä ja vaikuttaa kansainvälisten rahoituslaitosten ja YK-järjestöjen maaohjelmiin kehityspoliittisten painopisteiden mukaisesti. Vaikuttavuuden parantamiseksi Suomen kehitysrahoituksen ennakoitavuutta parannetaan.

Yhdessä kumppanimaiden ja muiden avunantajien kanssa Suomi pyrkii löytämään ne yhteistyön alueet, joissa sillä on eniten annettavaa. Suomen kehitysyhteistyössä korostuu suomalaisen asiantuntemuksen ja kokemusten hyödyntäminen kumppanimaiden kehitysohjelmien tukemisessa.

Parantaakseen Suomen kehitysyhteistyön vaikuttavuutta hallitus on sitoutunut Pariisin julistuksen toimeenpanoon sekä kansalliseen päätöksenteon ja hallinnollisen ohjeiston kehittämiseen. Hallitus korostaa tuloksellisuutta politiikkaohjauksessa, toiminnan suunnittelussa ja maatason ohjelmoinnissa sekä toiminnan seurannassa. Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään Pariisin julistuksen seurannan tuloksia.

Hallitus takaa korkealaatuisella toiminnalla toiminnan ennakoitavuuden, pitkäjänteisyyden ja suomalaisten veronmaksajien varojen vastuullisen käytön.

5. KEHITYSYHTEISTYÖN RAKENNE

Suomi toimii kehitysyhteistyössään kahdenvälisesti, alueellisesti, monenkeskisesti sekä kansalaisjärjestöjen ja EU:n kautta. Suomi on osa laajempaa kansainvälistä avunantajayhteisöä, ja antamamme tuki ulottuu lähes kaikkialle maailmaan monenkeskisen järjestelmän, EU:n ja kansalaisjärjestöjen kautta.

Suomi tukee yhteisohjelmointia sekä EU:n että laajemman avunantajayhteisön kesken. Pyrimme johdonmukaisiin ja synergiaetuja tarjoaviin yhteistyökokonaisuuksiin, joiden avulla voimme vaikuttaa koko avunantajayhteisön voimavarojen suuntautumiseen omien kehityspoliittisten tavoitteittemme mukaisesti. Rahoituksen suuntaamisessa huomioidaan Suomen tekemät erilaiset sitoumukset, joista merkittävin on vuoden 2005 EU-maiden päätös ohjata vähintään puolet kasvavasta kehitysrahoituksestaan Afrikan kehityksen hyväksi. Kaikkein köyhimpien kehitysmaiden (LDC-maat) saaman avun osuutta Suomen avusta kasvatetaan.

Vaikuttavuuden parantamiseksi Suomen kehitysyhteistyötä pyritään kokoamaan laajemmiksi kokonaisuuksiksi pyrkien keskittämään toimintaa sekä maa- ja aluekohtaisesti että temaattisesti.

5.1. Monenkeskinen yhteistyö

Suomen monenkeskisen yhteistyön tärkeimmät vaikuttamiskeinot ovat osallistuminen yhteistyöorganisaatioiden politiikkaohjaukseen, kehitysohjelmien rahoitukseen sekä temaattiseen yhteistyöhön. Temaattisen yhteistyön kautta Suomi vahvistaa myös monenvälisen ja kahdenvälisen yhteistyön täydentävyyttä sekä tuo suomalaista lisäarvoa monenkeskiseen yhteistyöhön.

Yhteistyötä ulkoasiainministeriön ja valtionhallinnon keskeisten tahojen sekä kansalaisyhteiskunnan välillä tiivistetään. Tavoitteen saavuttamiseksi laaditaan koko valtionhallinnon ja muut toimijat käsittävä monenkeskisen yhteistyön kokonaislinjaus, jossa tarkastellaan myös rahoituksen kohdentamista.

Monenkeskisen yhteistyön painopisteitä ovat YK:n uudistaminen, monenkeskisen sopimusjärjestelmän kehittäminen sekä osallistuminen kansainvälisen yhteistyöarkkitehtuurin kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Laajan turvallisuuden eri tekijöiden, humanitaarisen avun ja muun kehitysyhteistyön keskinäistä yhteyttä ja jatkumoa vahvistetaan. Suomi tukee rauhanprosesseja ja rauhanrakentamista kehityspolitiikan keinoin kohdentamalla rahoitusta muun muassa YK:n oikeusvaltio (Rule of Law) -työn sekä Rauhanrakentamiskomission ja -rahaston toiminnan vahvistamiseksi.

YK:n humanitaarisen, kehityssektorin ja ympäristöalan toiminnan tehostaminen muodostaa keskeisen osan YK:n laaja-alaisista reformiprosesseista. Hallitus tukee ”Yksi YK” -periaatetta, jonka mukaan YK-järjestöjä edustaa yksi toimija kehitysmaissa. Suomi tukee YK-järjestelmän harmonisointi- ja yksinkertaistamis-yrityksiä ja -toimenpiteitä muun muassa YK:n talous- ja sosiaalineuvostossa (ECOSOC), kolmivuotisissa kattavissa politiikka-arvioinneissa ja operatiivisten järjestöjen johtokunnissa, päämaja- ja kenttätasolla.

Suomi kohdentaa nykyisin pääosan YK-järjestöjen rahoituksesta neljälle keskeiselle toimijalle: YK:n kehitysohjelmalle (UNDP), lasten rahastolle (UNICEF), väestörahastolle (UNFPA) ja elintarvikeohjelmalle (WFP). Suomen rahoitus perustuu monivuotisiin sitoumuksiin.

Osana YK:n ympäristöhallinnon kehittämistä Suomi pitää tärkeänä YK:n ympäristöohjelman (UNEP) toiminnan vahvistamista ja tehostamista tavoitteenaan YK:n ympäristöjärjestön (UNEO) perustaminen UNEP:in pohjalta.

Suomi kohdentaa temaattista rahoitusta YK-järjestöjen kautta erityisesti kehitysmaiden taloudellisen kapasiteetin ja kauppapoliittisen osaamisen vahvistamiseen sekä maailmanlaajuisten terveysuhkien torjuntaan. Rahoitusta painotetaan ohjelmiin ja hankkeisiin, jotka edistävät luonnontaloudellisesti kestävä kehitystä.

Hallitus korostaa kansainvälisten rahoituslaitosten merkitystä EU:n ja YK-järjestelmän rinnalla. Suomi vaikuttaa kansainvälisissä rahoituslaitoksissa politiikkaohjauksen ohella kohdentamalla rahoitusta ja muita resursseja kehityspoliittisten painopisteittensä mukaisesti. Suomen tuki kohdennetaan sitomattomana ensisijaisesti niin sanottuun pehmeään luotonantoon Maailmanpankkiryhmän kansainväliselle kehitysjärjestölle (IDA) ja Afrikan kehityspankille (AfDB). Suomi jatkaa yhteistyötä Aasian kehityspankin (AsDB) ja Latinalaisen Amerikan kehityspankin (IADB) kanssa.

Suomen temaattisessa yhteistyössä kehitysrahoituslaitosten kanssa korostetaan ympäristö-, luonnonvara- ja ilmastokysymyksiä sekä hyvää hallintoa ja ihmisoikeuksia. Painopisteitä ovat myös kehitysmaiden omistajuuden vahvistaminen ja köyhiä tukevan talouskasvun edistäminen. Suomi tukee köyhimpien kehitysmaiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä rahoituslaitosten päätöksenteossa.

Suomi jatkaa tukeaan kehitysmaiden velanhoito-ohjelmien tehokkaalle toimeenpanolle. Kehitysmaiden velkakestävyys, vastuullisen lainaustoiminnan sekä velanhoitokapasiteetin turvaamiseen kiinnitetään enenevää huomiota.

5.2. Euroopan unioni

Kehityspoliittinen työ EU:ssa on keskeinen osa Suomen kehityspoliittista vaikuttamista. Yli puolet koko maailman julkisesta kehitysrahoituksesta tulee EU:sta. EU on myös kehitysmaiden tärkein talous- ja kauppakumppani. Lisäksi Euroopan unionilla on yhdessä jäsenmaiden kanssa merkittävä rooli monissa kansainvälisissä järjestöissä, kuten YK:ssa, WTO:ssa ja kansainvälisissä rahoituslaitoksissa. EU on siten merkittävä globaali toimija. Suomi vaikuttaa EU:n roolin vahvistamiseen kansainvälisissä organisaatioissa ja foorumeilla.

Kehitysyhteistyö kuuluu Euroopan yhteisön ja jäsenvaltioiden jaetun toimivallan aloihin, jossa yhteisön kehityspolitiikka täydentää jäsenvaltioiden harjoittamaa politiikkaa. EU:n yhteinen kehityspoliittinen julkilausuma (2005) vahvisti koko EU:n sitoutumisen köyhyyden vähentämiseen ja kestäväan kehityksen edistämiseen. Suomi korostaa julkilausuman toimeenpanossa luonnontaloudellisesti kestäväan kehityksen kokonaisvaltaista huomioonottamista. EU:ssa kiinnitetään yhä enemmän huomiota turvallisuuden ja kehityksen yhteyteen sekä pyritään edistämään politiikan eri välineiden keskinäistä johdonmukaisuutta ja yhteisvaikutusta.

Suomi vaikuttaa jatkossakin aktiivisesti EU:n yhteisten kehityspoliittisten linjausten valmisteluun neuvoston työryhmissä. Vaikuttaminen kohdistuu kehityspoliittisten painopisteittensä mukaisesti. Suomi korostaa kauppaa tukevan kehitysyhteistyön linjausten toimeenpanoa, kauppapolitiikan kehitysvaikutusten edistämistä, kokonaisvaltaista lähestymistapaa kehitykseen ja turvallisuuteen sekä kestäväan kehityksen periaatteiden toteuttamista. Tavoitteena on varmistaa sekä kansainvälisten että EU:n omien sitoumusten toimeenpano EU-yhteistyössä. Suomen tulee omalta osaltaan tukea paitsi EU:n kehityspoliittisen agendan kehittämistä myös EU:n roolia kansainvälisen kehityspolitiikan edelläkävijänä. EU:n sisäistä yhteistyötä tulee tiivistää pyrkien siihen, että EU:n politiikka-aloitteet tuottavat lisäarvoa kansainvälisiin prosesseihin (esimerkiksi YK:ssa, OECD/DAC:issa). Pällekkäisyyksiä tulee välttää.

Suomi panostaa kehitysrahoitussitoumusten seurantaan EU-tasolla (muun muassa julkisen kehitysrahoituksen kasvu ja kohdentuminen, Afrikan kehitysrahoitus, kauppaan tukeva rahoitus). Lisäksi vaikutetaan kehitysyhteistyön tuloksellisuuden parantamiseen, erityisesti työnjakoon ja täydentävyyteen liittyvien sitoumusten toimeenpanoon. Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden edistäminen säilyy painopisteenä Suomen EU-vaikuttamisessa muun muassa hyödyntämällä EU:n yhteisiä edistymisraportteja ja priorisoimalla kehitysvaikutusten kannalta merkittävimpiä sektoreita.

Toinen tärkeä vaikuttamisen keino on ohjata kehitysyhteistyön toimeenpanoa EU:ssa sekä osallistumalla prosesseihin yhteistyömaissa että komiteatyön kautta. Suomi korostaa kehityspoliittisten linjausten järjestelmällisestä toimeenpanosta kaikilla maantieteellisillä alueilla ja kaikkien teemojen osalta.

5.3. Kahdenvälinen yhteistyö

Suomi jatkaa ohjelmayhteistyötä esimerkiksi metsä-, vesi-, ympäristö-, energia-, koulutus-, terveys- sekä alue- ja maaseutukehityssektoreilla. Ohjelmayhteistyössä painotetaan kestävää kehitystä ja erityisesti toimintaa luonnontaloudellisesti kestävä kehityksen edistämiseksi. Suomen tavoitteena on avunantajien ja kumppanimaiden välisessä vuoropuhelussa edistää kestävä kehityksen toteutumista kumppanimaiden omassa toiminnassa. Osana ohjelmayhteistyötä Suomi käyttää budjettitukea yhtenä instrumenttina niissä maissa, joissa katsoo sen mahdolliseksi. Budjettituen osuutta Suomen harjoittamassa kehitysyhteistyössä harkitaan lähivuosina.

Ohjelmayhteistyön edellytyksenä ja seurauksena on kumppanimaiden julkisen hallinnon vahvistuminen, avoimuus ja julkisen valvonnan korkea laatu. Suomi käyttää, hallinnon laadun salliessa, kumppanimaiden omia hallinnollisia järjestelmiä ja tukee julkisen taloushallinnon vahvistamista.

Hankeyhteistyö säilyy tärkeänä yhteistyön muotona. Se korostuu etenkin maissa, joiden toimintaympäristö ei mahdollista ohjelmayhteistyötä. Suomi voi täydentää hankeyhteistyöllä ohjelmayhteistyötä ja painottaa sille keskeisiä teemoja. Hankeyhteistyö tarjoaa mahdollisuuden suomalaisen osaamisen ja asiantuntijuuden hyödyntämiselle. Suomi suosii mahdollisuuksien mukaan usean avunantajan yhteisrahoituksella toteutettavia hankkeita pyrkien samalla hyödyntämään näin avautuvia uusia yhteistyömahdollisuuksia avunantajien kesken. Suomen tavoitteena on toiminnassaan myös välttää päällekkäisyyksiä paikallisen hallinnon vakiintuneen toiminnan kanssa.

Paikallisen yhteistyön määräraha on Suomen ulkoasiainhallinnon edustustoille erinomainen kanava tukea erilaisia toimijoita eri maissa. Määrärahan suuruus mitoitetaan kunkin edustuston tarpeiden, prioriteettien ja kapasiteetin mukaan.

Hallitus luo uuden instrumentin instituutioiden välisen yhteistyön rahoittamiseen. Tarkoituksena on vahvistaa muun muassa yliopistojen ja tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä.

Finnfundin hankkeilla on tärkeä kehitystavoite, etenkin kehitysmaiden tuotannollisen kapasiteetin kehittäminen.

Liikekumppanuusohjelma on vakiinnuttamassa asemaansa suomalaisen elinkeinoelämän ja kehitysmaiden yritysten yhteistyökanavana. Sen avulla voidaan vahvistaa suomalaisen elinkeinoelämän osallistumista kehitysyhteistyöhön sen omalla erityisalalla.

Korkotuen käyttöä keskitetään erityisesti kansallisiin kehitysohjelmiin perustuvien ympäristö- ja infrastruktuuri-investointien tukemiseen. Korkotukea myönnettäessä huolehditaan siitä, ettei kumppanimaiden paikallisille markkinoille synny markkinahäiriöitä eikä sillä heikennetä paikallisten tai muiden kehitysmaiden toimittajien kilpailukykyä. Korkotuen ohjeistoa ja arviointoja kehitetään niin, että hankkeilla voidaan tukea tuotannollista yhteistyötä ja kohdemaiden omien yritysten osallistumista hankkeisiin.

Hallitus lisää rahoitusta suomalaisten asiantuntijoiden lisäämiseksi kansainvälisissä järjestöissä ja organisaatioissa ammatillisen uran eri vaiheissa jatkuvuuden varmistamiseksi suomalaisten asiantuntijoiden ja hallintovirkailijoiden poistuessa kansainvälisistä järjestöistä. Tämä myös tukee kehityspolitiikan osaamisen kehittymistä Suomessa.

Hallitus selvittää tarpeen kehittää uusia instrumentteja vastaamaan kehitysyhteistyön muuttuvia toimintatapoja. Selvitetävinä ovat muun muassa kehitysmaainvestointien riskirahoituksen kehittäminen, yksityisten ja julkisten tahojen kumppanuudet sekä joustavat rahoitusmallit tilanteissa, joissa osa toiminnasta ei täytä OECD:n kehitysyhteistyön kriteerejä.

5.4. Kahdenvälisen yhteistyön kumppanit

Suomen kahdenvälistä kehitysyhteistyötä tehdään maissa, joissa voidaan edistää kehityspolitiikan tavoitteiden toteutumista tuloksekkaasti. Yhteistyön edellytyksiä ja toimintamuotoja määriteltäessä arvioidaan seuraavia tekijöitä:

- maan avun tarve: köyhyystilanne ja ympäristön tila
- maan saama tuki: muiden avunantajien toiminta ja kehitysrahoituksen taso, yhteisohjelmointiprosessit, monenkeskisten toimijoiden ja EU:n rooli
- maan poliittinen tilanne ja omistajuus: ihmisoikeustilanne, maan omat toimet kehityshaasteiden ratkaisemiseksi ja kehitykselle suotuisan ilmapiirin rakentamiseksi, kansalaisyhteiskunnan rooli ja toimintaedellytykset
- Suomen tarjoama lisäarvo ja hallinnolliset edellytykset tuloksekkaalle toiminnalle
- Suomen kehityspoliittisten prioriteettien asema maan kehityssuunnitelmissa.

Pitkäaikaiset yhteistyömaat

Suomi sitoutuu pitkäaikaisissa yhteistyömaissa pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen yhteistyöhön lähtien näiden maiden omista tarpeista, vahvasta kansallises ta johtajuudesta ja kehityssuunnitelmista sekä täydentäen omien prioriteettien pohjalta muiden avunantajien tukea.

Osassa pitkäaikaisia yhteistyömaita Suomi keskittyy ohjelmayhteistyöhön ja poliittiseen vuoropuheluun muun avunantajayhteisön ja yhteistyömaan kanssa sekä osallistuu delegoituun yhteistyöhön, mikä edellyttää vahvaa läsnäoloa. Näissä maissa Suomi voi antaa myös budjettitukea. Vaikuttavuuden lisäämiseksi Suomi tavoittelee pääavunantajan roolia sille tärkeillä ohjelmayhteistyön alueilla.

Pitkäaikaiset yhteistyömaat ovat Etiopia, Kenia, Mosambik, Nepal, Nicaragua, Sambia, Tansania ja Vietnam.

Pitkäaikaisissa yhteistyömaissa laaditaan osallistumissuunnitelma. Yhteisohjelmointia noudattavissa maissa osallistumissuunnitelma perustuu ao. yhteisohjelmointiasiakirjan toimeenpanoon Suomen osalta. Osallistumissuunnitelmassa tarkastellaan Suomen yhteistyön kokonaisuutta säännöllisesti.

Väkivaltaisista kriiseistä toipuvat yhteistyömaat

Useissa Suomen yhteistyömaissa on meneillään sotilaallinen kriisi tai niissä eletään kriisin jälkitilanteessa. Näiden maiden tukeminen edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja kumppanuutta, jossa sotilaallinen- ja siviilikriisinhallinta sekä kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu koordinoitaan keskenään parhaan mahdollisen yhteisvaikutuksen aikaansaamiseksi. Kehitysyhteistyön muodot väkivaltaisissa kriiseissä olevissa yhteiskunnissa tulee valita tarkoin. Kriisien eri vaiheissa käytetään erilaisia menetelmiä. Kriisien jälkeisessä yhteistyössä on keskityttävä erityisesti olojen vakauttamiseen rauhanprosessia tukemalla.

Kriiseistä toipuvissa maissa Suomi keskittyy erityisesti tukemaan kriisin ratkaisemista ja vakauttamaan maan oloja. Näissä maissa Suomi voi antaa myös humanitaarista apua. Kriisialueilla ja -maissa toimitaan tiiviissä yhteistyössä EU:n, muiden monenkeskisten toimijoiden ja toisten kahdenvälisen avunantajien kanssa.

Näitä yhteistyömaita ja -alueita ovat tällä hetkellä Afganistan, Bosnia-Hertsegovina, Kosovo, Sudan ja palestiinalaisalueet.

Määräaikaisen yhteistyön maat

Määräaikaisen yhteistyön maat tarvitsevat erityistä kansainvälistä tukea esimerkiksi luonnonkatastrofien tai merkittävien yhteiskunnallisten muutosten vuoksi. Niiden avustaminen perustuu äkillisesti kasvaneeseen avun tarpeeseen. Näissä maissa korostuu toiminnan suunnitelmallisuuden tärkeys, jottei aputasojen vaihtelevuus aiheuta epävakautta.

Määräaikaisen yhteistyön maissa tehtävälle yhteistyölle laaditaan suunnitelma, jossa kuvataan yhteistyön aikataulu, tavoitteet, apukanavat ja kesto sekä yhteistyön jatko suunnitelmakauden jälkeen. Määräaikainen yhteistyö voi liittyä temaattisen yhteistyön käynnistysvaiheeseen tai siirtymiseen ohjelmayhteistyöstä muihin yhteistyön muotoihin.

Määräaikaisesta yhteistyöstä esimerkkinä on luonnonkatastrofeista, kuten Kaakkois-Aasian tsunamista ja Pakistanin maanjäristyksestä kärsineille maille annettu apu tai Etelä-Afrikan tukeminen sen siirtymävaiheeseen.

Alueellinen ja temaattinen yhteistyö

Temaattinen ja alueellinen yhteistyö täydentävät muita apukanavia.

Temaattisessa yhteistyössä toimintaa keskitetään Suomen kannalta katsoen tärkeille sektoreille ennen muuta kestävä kehityksen edistämiseksi. Esimerkkejä tällaisista ohjelmista ja hankkeista ovat kestävä metsätalouden ja -teollisuuden edistäminen, vesi-, ympäristö- ja ilmastoyhteistyön toteuttaminen, tietoyhteiskunnan kehittäminen, kauppakapasiteetin vahvistaminen sekä yhteiskunnallisen vakauden edistäminen, kriisien ennaltaehkäisy ja rauhanprosessien tuki. Temaattisessa yhteistyössä tehokkuutta ja tuloksellisuutta tavoitellaan erikoistumalla yhteistyöhön niillä aloilla, joilla Suomella on erityisosaamista.

Useimmiten temaattinen yhteistyö toteutuu alueellisen yhteistyön kautta. Alueellisen yhteistyön lähtökohtana ovat selkeä sektori- ja aluetieteellinen lähtökohdatus ja alueellista integraatiota tukevat tavoitteet. Alueellisessa yhteistyössä on tärkeää, että toiminnalla on selkeä alueellinen, rajat ylittävä sisältö.

Alueelliselle yhteistyölle laaditaan aluekohtaiset suunnitelmat, joissa arvioidaan alueellisia toimijoita sekä yhteistyön teemoja ja tavoitteita. Yhteistyö toteutetaan tiiviissä yhteistyössä alueellisten järjestöjen ja monenkeskisten toimijoiden kanssa.

Alueellisen yhteistyön pääasialliset kohteet ovat tällä hetkellä Mekong-joen alue, Keski-Amerikka, Andien alue, eteläinen Afrikka, Afrikan sarvi, Länsi-Balkan, Etelä-Kaukasian, Välimeren alue sekä EPA-sopimusten (Economic Partnership Agreement, talouskumppanuussopimus) tuki AKT-maille (Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maat). Yhteistyön vahvistamista Keski-Aasian alueella valmistellaan.

Muutokset yhteistyömaissa

Ohjelmakauden alussa hallitus tekee kaikista keskeisistä yhteistyömaista kattavan selvityksen, jossa tarkastellaan Suomen roolia ja lisäarvoa osana avunantajayhteisöä, maan apu tarvetta ja tarvetta yhteistyön jatkamiselle. Esimerkiksi Vietnamin osalta arvioidaan, onko maan vahvan taloudellisen kehityksen vuoksi hallitusten välisestä pitkäaikaisesta kehitysyhteistyöstä perusteita siirtyä muihin yhteistyön muotoihin. Myös jo käytännössä pitkäaikaisen tuen kohteena oleva maa voidaan ottaa selvityksen perusteella pitkäaikaiseksi yhteistyömaaksi. Selvityksessä myös tarkastellaan edellytyksiä yhteistyön aloittamiselle mahdollisten uusien kumppanien kanssa.

Muutokset yhteistyömaissa eivät voi olla äkkinäisiä tai ennakoimattomia. Siirtymisen pitkäaikaisen kumppanin kanssa uusiin yhteistyömuotoihin hallitus tekee vastuullisesti ja suunnitelmallisesti. Suomen vähentäessä hallitusten välistä kehitysyhteistyötä jossain maassa laaditaan yhdessä kumppanimaan kanssa muutaman vuoden kattava siirtymästrategia. Siinä tarkastellaan yhteistyön uutta sisältöä ja muiden avunantajien täydentävyyttä Suomelle tärkeillä yhteistyön alueilla. Muutosten yhteydessä hallitus noudattaa EU:n piirissä 2007 hyväksyttyä parhaiden käytäntöjen toimintapolitiikkaa.

Monia Suomen kehitysyhteistyön instrumentteja – esimerkiksi temaattinen yhteistyö, kansalaisjärjestötuki, paikallisen yhteistyön määrärahat, korkotuki ja liikekumppanuusohjelma – voidaan käyttää muissakin kuin varsinaisissa yhteistyömaissa.

5.5. Kansalaisjärjestöt

Hallitus toteuttaa vuonna 2006 hyväksyttyä kansalaisjärjestölinjausta. Kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli Suomen kehityspolitiikan kokonaisuudessa. Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö täydentää julkista kahdenvälistä, monenkeskistä ja EU:n kehitysyhteistyötä. Kansalaisjärjestöjen lisäarvo on niiden suorat kontaktit ruohonjuuritason sekä niiden arvokas työ kansalaisyhteiskunnan vahvistamisessa kehitysmaissa.

Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyössä hallituksen tavoitteena on vahvistaa toiminnan vaikuttavuutta ja järjestöjen kapasiteettia sekä parantaa kehitysyhteistyön laatua ja tuloksellisuutta koulutuksen avulla.

Järjestöjen tulee mahdollisuuksien mukaan vahvistaa hallitusohjelmassa ja hallituksen kehityspoliittisessa ohjelmassa mainittujen periaatteiden toteuttamista omissa kehitysyhteistyöohjelmissaan sekä edistää kansalaisjärjestöjen yhteistyötä.

5.6. Humanitaarinen apu

Suomen humanitaarinen apu perustuu hyvän humanitaarisen avunannon 23 periaatteeseen (Good Humanitarian Donorship, GHD), joihin Suomi on sitoutunut muiden OECD-maiden kanssa. GHD:n keskeisin periaate on, että rahoitus kohdennetaan suhteessa tarpeisiin ja tarvekartoitukseen perustuen.

Humanitaarisen avun lähtökohdat on määritelty kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa, kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa ja kansainvälisessä pakolaisoikeudessa, joita Suomi noudattaa. Apua annetaan humanisuuden, tasapuolisuuden, puolueettomuuden ja riippumattomuuden periaatteita noudattaen. Suomi edistää näiden periaatteiden noudattamista EU:ssa ja maailmanlaajuisesti.

Suomen humanitaarisen avun toimeenpanossa korostuu monenkeskinen yhteistyö YK-järjestöjen ja suurten suomalaisten kansalaisjärjestöjen toimiessa keskeisimpinä avun kanavina. Suomi tukee humanitaarisen avun työssään YK:n johtavaa roolia ja YK:n humanitaarisen avun reformia. Hallitus toteuttaa vuonna 2007 hyväksyttyä humanitaarisen avun linjausta, joka perustuu GHD-periaatteisiin.

Ilmastonmuutos, kaupungistuminen ja väestönkasvu ovat lisänneet alttiutta luonnonkatastrofeille. Suomi korostaa humanitaarisen avun ympäristövaikutusten arvioinnin tärkeyttä ja ikä- ja sukupuolinäkökulman kokonaisvaltaista huomioon ottamista. Erityistä huomiota kiinnitetään naisten ja lasten erityistarpeisiin. Laajan turvallisuuden, humanitaarisen avun ja muun kehitysyhteistyön välistä jatkumoa vahvistetaan. Humanitaarinen miinatoiminta luo edellytyksiä kehitykseen ja on myös jatkumoajattelun mukaista.

6. Hallinto ja resurssit

6.1. Kehittäminen

Kehitysyhteistyön muutokset kumppanimaissa asettavat uusia haasteellisia tehtäviä kehitysyhteistyön hallinnolle. Avunantajayhteistyössä korostuu entistä enemmän edustustojen rooli ja vaikuttaminen tapahtuu paikallisessa yhteisohjelmointiyhteistyössä. Ulkoasiainhallinto kehittää edustustojen ja ministeriöiden välistä työnjakoa sekä lisää edustustojen päätösvaltaa ja vastuuta kehitysyhteistyössä.

Ulkoasiainministeriö kehittää hallintoa vastaamaan kehityspolitiikan uusiin haasteisiin. Tämä edellyttää kokonaisuuksien hallintaa, uusien kehityspolitiikan toimijoiden tuntemusta sekä laajaa poikkihallinnollista yhteistyötä. Hallinnonalojen välistä työnjakoa selkiytetään ja kehityspoliittinen vastuu keskitetään ulkoasiainministeriöön.

Hallitusohjelman määrällisiin ja laadullisiin vaatimuksiin vastaaminen edellyttää hallinnon vahvistamista. Hallitus ohjaa siihen kasvavista kehitysyhteistyömäärärahoista osan (enintään 5 %), jota voidaan käyttää toiminnan laadun varmistamiseen henkilöstöä tarvittaessa lisäämällä. Henkilöstön lisäystarpeet voidaan kuitenkin minimoida ministeriön käynnistämien ja toteuttamien valtion tuottavuusohjelman mukaisten kehittämishankkeiden ansiosta.

Suomi käyttää enenevästi eri avunantajien yhteistoimintaelimissä (esimerkiksi YK, OECD, Nordic + ja EU) kehitettyjä menetelmiä. Monet näistä muodostavat pohjan esimerkiksi yhteisrahoitusjärjestelyille, jolloin ne ohjaavat myös Suomen toimintaa. Suomen kehitysyhteistyön suunnittelu- ja hallintojärjestelmiä kehitetään jatkuvasti. Tavoitteena on, että Suomi voi joustavasti toimia yhteistyössä Pohjoismaiden ja muiden samanmielisten avunantajien kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä myös muiden suomalaisten viranomaisten kanssa.

6.2. Osaaminen

Ulkoasiainministeriö tehostaa kehityspoliittista osaamistaan sekä tiedon ja osaamisen hallintaa ja panostaa koulutukseen. Kehityspolitiikan menetelmien muuttuminen luo tarpeen luoda ja kehittää hallinnossa uudenlaista osaamista ja ymmärrystä. Se edellyttää aikaisempaa laajempaa ja syvempää kumppanimaiden yhteiskuntien ja julkishallinnon tuntemusta.

6.3 Viestintä ja kehityskasvatus

Kansallinen yhteistyö kehityspolitiikassa edellyttää avointa viestintää ja pitkäjänteistä kehityskasvatusta kotimaassa. Viestintää ja kehityskasvatusta uudistetaan ja sille luodaan toimintasuunnitelma. Laaja-alaista ja pitkäjänteistä tiedottamista kouluille ja muille viiteryhmillä kehityskysymyksistä lisätään. Kehitysviestinnällä ja -kasvatuksella globaalin kehityksen kysymyksiä esitellään koulumaailmassa ja muualla suomalaisessa yhteiskunnassa. Tähän tarvitaan hyvää yhteistyötä muiden viranomaisten, järjestöjen ja elinkeinoelämän kanssa.

6.4. Rahoitus ja muut resurssit

Valtuuksien määrän tulee mahdollistaa kehitysyhteistyön suunnitelmallinen toteuttaminen, sillä toiminnan ennustettavuus on tärkeä Pariisin julistuksen mukainen tavoite. Budjettirakenteen uudistustyössä tavoitteena on luoda mahdollisuus nopeaan ja joustavaan rahan käyttöön. Yllättäviin humanitaarisiin avun tarpeisiin tulee voida vastata ilman, että muu rahoitus häiriintyy.

Rahoituksen joustavuutta kehitetään. Suomi tukee aktiivisesti OECD:n työtä virallisen kehitysyhteisavun (ODA) määrittelemiseksi niin, että kehitysyhteistyömäärärahat kohdentuvat nimenomaisesti ja avoimesti maailmanlaajuisten kehitysongelmien aitoon ratkaisuun.

7. Toteutus, seuranta ja evaluointi

Kehityspoliittista ohjelmaa toteutetaan ulkoasiainministeriön osastojen ja edustustojen talous- ja toimintasuunnitelmissa, eikä ohjelmaa varten siten valmisteta erillistä toimeenpano-ohjelmaa. Ministeriö tekee ohjelmasta loppuarvion.

Toiminnan jatkuvan seurannan avulla varmennetaan, että asetetut tavoitteet ja periaatteet toteutuvat. Kehityspoliittisen ohjelman seuranta järjestetään niin, että sen toimeenpanon edistymistä voidaan seurata kansainvälisesti vertailukelpoisella tavalla.

Seurannalle laaditaan indikaattorit.

Evaluointi ja sisäinen tarkastus tuottavat päätöksenteon tueksi tarvittavaa riippumatonta tietoa kehityspoliittikan tuloksellisuudesta ja tulosten laadusta sekä tarkoitukseen myönnettyjen varojen tarkoituksenmukaisesta ja tehokkaasta hallinnoinnista ja käytöstä. Toiminta on osa laajaa kehityspoliittista tilivelvollisuutta. Hallituskauden aikana evaluointitoiminnassa nousevat esille, siirtymäprosessit, läpileikkaavat teemat, kansalaisjärjestöyhteistyö, alueellinen yhteistyö, maatalous ja maaseudun kehitys, sekä turvallisuus ja kehitys -näkökulma. Suomi osallistuu kansainväliseen evaluaatio toimintaan. Tarkastustoiminnassa keskitytään kehittämään riskien identifiointia ja sitä kautta niiden hallintaa sekä toiminnan tarkastusta.

Suomalaista yhteiskuntaa laajasti edustavalla kehityspoliittisella toimikunnalla on tärkeä tehtävä kehityspoliittisen ohjelman seurannassa. Toimikunta laatii vuosittain arvion kehityspoliittisen ohjelman toteutumisesta.

Eduskunnan merkitys seurannassa on keskeinen. Ulkoasiainministeriö toimittaa eduskunnalle vuosittain kehityspoliitiikkaa ja -yhteistyötä koskevan kertomuksen, jossa raportoidaan toteutuneesta toiminnasta ja esitetään tulevaisuuteen suuntaavia tavoitteita. Kertomuksen käsittelyn yhteydessä eduskunta käy keskustelun ja ottaa kantaa toiminnan suuntaamiseen. Johdonmukaisuuden varmistamiseksi kertomuksen laadinnassa ovat mukana kaikki ne ministeriöt, jotka osallistuvat kehityspoliittikan toimeenpanoon. Eduskunnalle toimitetaan myös kehityspoliittisen toimikunnan laatima arvio. Kehityspoliitiikkaa käsitellään vuosittain myös valtion talousarvion yhteydessä.